

LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE REKREASYON FAALİYETLERİNE KATILIM İLİŞKİSİ: İSTANBUL İLİNDE BİR UYGULAMA

ÖZET

Amaç: Rekreasyon; bireylerin sanayi toplumunun beraberinde getirdiği olumsuz etkileri bertaraf ederek, isteğe bağlı ve gönüllü olarak, bireysel veya takım şeklinde yaptığı ve aynı zamanda bir tatminde sağladığı etkinlikler olarak tanımlanmakta olup bu haliyle çağdaş toplumların gittikçe yaygınlaşan, etkin bir yaşam biçimi ve kültür ögesi durumuna gelmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinin toplum yaşantısıyla bütünleşmesi, rekreasyon faaliyetlerine dahil olacak bireylerin serbest zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirebilmelerinde onlara yol gösterecek liderler şeklinde yeni bir ihtiyacın ortaya çıkmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu ihtiyaca da rekreasyon liderleri olarak koç ve antrenörler rekreasyon liderleri olarak cevap vermektedir. Bu çalışmada rekreasyon kavramı ve rekreasyon liderliği kavramları üzerinde kapsamlı bir literatür taraması ile durulmakta, antrenörlerin sergilemekte olduğu dönüşümsel rekreasyon liderliği ile yönetsel rekreasyon liderliğinin davranışlarının yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılım düzeyleri üzerindeki etkilerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bahçelievler Belediyesine ait spor salonlarından istifade eden 237 adet katılımcıdan toplanan veriler, SPSS 13.0 demo versiyonu kullanılarak faktör, güvenilirlik, korelasyon ve regresyon analizlerine tabi tutulmaktadır.

Bulgular ve Sonuçlar: Sonuçlar, antrenörlerin sergilemekte olduğu yönetsel liderlik davranışının yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılım seviyesi üzerindeki etkilerini ortaya koyarak ilgili literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Liderlik, Rekreasyon liderliği.

Jel Kodu: L83, D23

THE REATIONSHIP BETWEEN THE LEADERSHIP BEHAVIORS AND PARTICIPATION IN THE RECREATIONAL ACTIVITIES: AN EMPIRICAL STUDY ON ISTANBUL

ABSTRACT

Purpose: Recreation is defined as the optional and voluntary activities that are carried out individually or in a team and that give satisfaction to the individuals, by eliminating the adverse effects of the industrial society. Thus, recreation becomes the part of dynamic lifestyle and culture widespread in the modern society. As a result of this integration of recreational activities with the social life, a new leadership need as the recreational leadership- arises for guiding the individuals who carry out such recreational activities in their leisure time. In this paper, the concepts of recreation and recreational leadership are examined based on a comprehensive literature review, and it is aimed to reveal the effects of transformational and transactional leadership behaviors, which the coaches' exhibit, on the participation levels of the citizens in recreational activities

Methodology: the data gathered from 237 participants who use the gymnasiums of Bahçelievler Municipality are submitted to factor, reliability, correlation and regression analyses through SPSS 13.0 demo version.

Findings and Results: The results contribute to the related literature by demonstrating the effects of transactional leadership behaviors of the coaches on the participation levels of the citizens in recreational activities.

Keywords: Recreation, Leadership, Recreational Leadership

Jel Code: L83, D23

1. GİRİŞ

Sanayi devriminden günümüze, insanoğlunun yaşam tarzı büyük bir değişim göstermektedir. Bu değişimin beraberinde getirdiği yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı ve çevresel etkilerden olumsuz etkilenen bireylerin, bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmeleri veya devam ettirmeleri önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmakta; bu ihtiyaç da modern toplumlarda rekreasyon başlığı altındaki faaliyetler ile karşılanmaktadır (Frank, 2003: 142; McLean v.d., 2005: 21). Rekreasyon; bireylerin sanayi toplumunun bu olumsuz etkilerini bertaraf ederek, zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan –serbest– zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak, bireysel veya takım şeklinde yaptığı ve aynı zamanda bir tatminde sağladığı etkinlikler olarak tanımlanmakta olup bu haliyle çağdaş toplumların gittikçe yaygınlaşan, etkin bir yaşam biçimi ve kültür ögesi durumuna gelmektedir (Gökdeniz v.d., 2003: 8). Rekreasyon faaliyetlerinin toplum yaşantısıyla bütünleşmesi, rekreasyon

faaliyetlerine dahil olacak bireylerin serbest zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirebilmelerinde onlara yol gösterecek liderler şeklinde yeni bir ihtiyacın ortaya çıkmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu ihtiyaca da rekreasyon liderleri olarak koç ve antrenörler rekreasyon liderleri olarak cevap vermektedir (Arıkan, 2002: 160).

Mevcut yazın incelendiğinde rekreasyon liderliğinin nispeten yeni bir kavram olduğu görülmektedir. Rekreasyon liderliği, rekreatif faaliyetler ile ilgili alanlardaki liderlik faaliyetlerini içeren özgün bir liderlik yaklaşımını ifade etmektedir (Huang, 2004: 46). Rekreasyon liderlerinin temel rolü, rekreasyon faaliyetlerine katılımı ve bu katılımın devamlılığını sağlamak ve katılımcıların günlük hayatın olumsuz etkilerinden kurtulmaları ve kendilerini geliştirmeleri yönünde kılavuzluk etmektir. dolayısıyla rekreasyon kavramı ve rekreasyon liderliğinin incelenmekte olduğu bu çalışmada; sanayi toplumunun değişen dinamikleri de dikkate alınarak rekreasyon liderliği ile rekreasyon faaliyetlerine katılım seviyeleri arasındaki ilişkinin ortaya konarak ilgili literatüre katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Bu amaçla İstanbul İli Bahçelievler Belediyesi'ne bağlı spor komplekslerinde rekreasyon faaliyetine katılan bireyler üzerinde saha çalışması gerçekleştirilmiş, katılımcılardan sağlanan 237 anket istatistiksel değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2. KURAMSAL ALTYAPI

2.1. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon; yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince “recreatio” kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde serbest zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise, bireylerin ya da toplumsal kümelerin serbest zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamı taşımaktadır (Kılbaş, 2004: 7).

Rekreasyon Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde “serbest zamanı değerlendirmek” olarak kullanılmaktadır. Rekreasyonun, yeniden yaratma anlamındaki klâsik yaklaşımına göre; rekreasyon kişiyi zorunlu iş etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Serbest zamanı değerlendirme, insanın yaşam felsefesiyle yakından ilgilidir.

Beyer'e göre rekreasyon, kişiyi hayata bağlayan dinlendirici, eğlendirici, meşgul edici veya zevk verici olay ve eylemleri yapmak veya bu etkinliklere katılmak suretiyle ruhen ve

bedenen bir canlılığı elde etmektir (Beyer, 1987: 616). Bir başka tanımlamada ise, rekreasyon, bireyin mesleki, ailevi, toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra, bağımsız iradesiyle seçebileceği bir seri dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini artırma ve kendini yenileme uğraşlarına katılması olarak açıklanmaktadır (Doğu v.d., 2002: 94).

Arıkan (2002: 159) rekreasyon'u; yeniden tazeleme, yeniden biçimlendirme, yeniden atma, yeniden güçlendirme, yeniden gençlik ve dinçlik kazandırma ile yeni bir ruh ve beden geliştirme, değerlendirme, eğitim alanında yeni görülmekle birlikte, kökleri insanın akıl, duygu ve toplumsal durumlarında daha derin olarak görülmektedir.

Çoğu modern rekreasyon tariflerinin ise şu üç kategoriden birisine uyduğunu görmekteyiz:

1. Rekreasyon, belirli şartlar altında veya belirli motivasyonlarla yapılan bir aktivite olarak görülmektedir.
2. Rekreasyon, verilen bir beklenti demetiyle belirli tip aktivitelere katılırken, kişinin içinde olan şeylerin gelişimi veya ifadesi olarak görülmektedir.
3. Rekreasyon, sosyal bir kurum, bir bilgi gövdesi veya profesyonel bir alan olarak anlaşılmaktadır (McLean v.d.,2005:108).

Modern anlamda bir sosyal kurum, bilgiler topluluğu ve profesyonel bir çalışma alanı olarak rekreasyon; işten bağımsız, bireyin çeşitli sosyal ve kişisel ihtiyaçlarını karşılayan önemli bir yaşam aracıdır. Bu yaklaşımla rekreasyon, en yaygın olarak, insanların gönüllü olarak serbest zamanlarında katıldıkları ve kişisel olarak doyum sağladıkları aktiviteler olarak tanımlanabilir (Gökdeniz v.d., 2003: 23).

Rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Kişisel yönden; fiziki sağlık gelişiminin yaratılması, ruh sağlığı kazandırılması, insanı sosyalleştirmesi, yaratıcılık, kişisel beceri ve yeteneğini geliştirilmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, ekonomik hareketlilik, insanı mutlu etmesi, toplumsal yönden ise; toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlaması ve demokratik toplum yaratılması, rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenlerinden bazılarını oluşturmaktadır (Gökdeniz v.d., 2003: 32).

Rekreasyonun, yeniden yaratma anlamındaki klâsik yaklaşımına göre; rekreasyon, kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (McLean v.d., 2005: 47; Frank, 2003: 142). Bu tanıma göre insan, normal işi dışında ve farklı bir ortam içerisinde serbest zamanını isteyerek katıldığı etkinliklerle değerlendirmek suretiyle, bu etkinliklerden kazandığı davranışlarla yenilenmektedir. İnsan hayatında süregelen tek düzelik ve rutin bir çalışma ortamının oluşturacağı sıkıntı, genellikle rekreatif faaliyetlerle bir değişim ve farklılık yaratılarak giderilebilmektedir. İnsanların günümüzde giderek karmaşıklaşan hayatları için bu bir anlamda zorunluluk olarak görülmektedir (Karaküçük, 2005: 23).

Bireylerin, kendilerince özgür olarak kullanabilecekleri serbest zamanın önemli bir ihtiyaç olduğu görüşünün yaygınlaşması ve uygulamaya konulmuş olması, günümüz gelişmekte olan ve özellikle gelişmiş ülkelerde rekreasyon etkinlikleri olarak yeni yaşam biçimleri yaratmaktadır. Bu yaşam biçimlerini etkileyen rekreasyon uygulamaları, hem çeşit hem de katılan insanlar bakımından sürekli zenginleşmiştir (Stebbins, 2011:12).

Bu noktada rekreasyon, insanların temel ve çağdaş bir ihtiyaçları olarak nitelendirilirken, insanın serbest zamanı için değerli olan faaliyetleri eğitimleri, imkânları ve danışmanlık ve önderlik hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır (Freeman, 1992: 288). Bu gelişmeler rekreasyon faaliyetlerine kılavuzluk edecek liderlere yönelik bir ihtiyacı ortaya çıkartmaktadır.

2.2. Rekreasyon Liderliği

Rekreasyon kavramı üzerine olan popülaritenin artması ve rekreasyon faaliyetlerinin modern toplumlarda gitgide yaygınlaşmasıyla birlikte karşımıza çıkan rekreasyon liderliği kavramı rekreasyon faaliyetleri ile ilgili liderlik yaklaşımlarını içeren güncel bir kavramdır. Nitekim bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme ihtiyaçlarına cevap verecek, onları rekreatif faaliyetlere katılma yönünde motive edecek, bir rol modeli teşkil ederek kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak ve günlük yaşamın olumsuz etkilerini geride bırakmalarına yardımcı olacak bu liderler, rekreasyon faaliyetleri açısından hayati bir önem taşımaktadır.

Yönetim literatüründeki **genel liderlik** ve serbest zamanları değerlendirme açısından önem taşıyan **rekreasyon liderliği**, liderlerden beklenen fonksiyonlar açısından fazla bir fark taşımamaktadır (Arıkan, 2002, 163). Liderlik “bulunduğu yerde koşullara rağmen fark yaratan insandır” (Nahavandi, 1997: 177). Rekreasyon lideri, kendisini sürekli yenileyen ve

gelişme için çaba gösteren kişidir. Katılımcılara ve topluma daha iyi hizmet edebilmek için, mevcut bütün imkânların kullanımı, imkânların artırımı, yeni fikirler, planlar ve organizasyonlar düşünüp devamlı geliştirme uğraşı verir.

Rekreasyon liderlerinin sorumlulukları, çeşitli kategorilere ayırarak ve geliştirerek şu şekilde açıklamıştır (Gammonley, ve Luken, 2001: 173);

1) Rekreasyon liderinin nezaret ettiği grup üyelerine karşı sorumlulukları:

- İnsanlara saygı duyar ve tarafsızlıkla hizmet eder.
- Güvenilir bir insandır ve sır saklamayı bilir.
- Grubun üyelerine her konuda yardım eder. Bunu yaparken ayrıcalık gütmez.

2) Rekreasyon liderinin topluma karşı sorumlulukları:

- Görev aldığı kuruma, topluma ve ülkesine bağlıdır.
- Rekreatif etkinliklerin toplumsal fonksiyonlarının tam olarak gerçekleştirilmesi için çaba harcar.
- Rekreatif etkinlikler aracılığı ile toplumsal birlik bütünlüğün sağlanması, vatandaşlık ruhu ve aile mefhumuna saygılı davranılması gerekliliği ve bu değerlerin yaşatılması, geliştirilmesi için bilinçli uğraş verir.

3) Rekreasyon liderinin mesleğine ve görevine karşı olan sorumlulukları:

- Mesleğini yüceltmek, toplumda kabul ettirmek ve haysiyetini korumak için çaba harcar.
- Yeni insanların, rekreasyon liderliğine yönelmelerini ve meslek olarak seçmelerini teşvik eder.

4) Rekreasyon liderinin kendisine karşı olan sorumlulukları:

- Meslektaşları ile müspet ilişkiler kurar.
- Objektif olmaya çalışır.
- Rekreasyon lideri, sürekli bir yenilik ve değişim içinde olur. Eskimemek için çaba harcar.

5) Rekreasyon liderinin, çalıştığı veya bağlı bulunduğu kuruma karşı sorumlulukları:

- Etkinlikler için gerekiyorsa ilgili birimlerle temastan kaçınmaz.

- Kuruma karşı güven duyar.
- Görevden ayrılacağı zaman, bunu önceden bildirerek önlem alınmasını sağlar.

2.3. Rekreasyon Liderliği Yaklaşımları

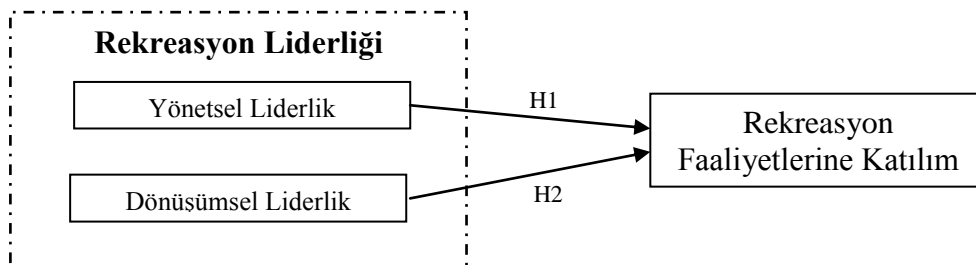
Rekreasyon liderliği mevcut yazın açısından yeni bir konu teşkil etmekte olduğundan henüz türleri ya da boyutları üzerinde bir fikir birliği sağlanabilmiş değildir. Konu ile ilgili araştırmalarımızda karşımıza çıkan kayda değer çalışmalardan biri de Huang'a ait olan doktora tezidir. Huang (2004: 47), Taiwan`da ki spor kulüpleri dâhilinde rekreasyonel liderlik tarzları üzerine gerçekleştirdiği bu çalışmada rekreasyonel liderliği yönetsel ve dönüşümsel olmak üzere iki kategoride ele almaktadır:

➤ **Yönetsel Liderlik Boyutu:** Rekreasyonel liderlik kapsamında yönetsel liderlik boyutu, sporcuların nasıl ödülleri beklediğini saptayan ve bu doğrultuda ödüllere ulaşmak için istenen performans standartlarını belirleyen böylece onlara yol gösteren koç yada antrenör ile ilişkilidir. Burada bir değiş tokuş süreci söz konusudur. Eğer sporcular, belirlenen standartlara ulaşırlarsa ödülü kazanmaktadırlar. Bu noktada rekreasyonel faaliyetler amaçlara göre gerçekleşmekte böylece yönetsel liderlik anlayışı işlemekte; rekreasyon faaliyeti katılımcıları olarak sporcuların rekreasyonel faaliyetlere katılım seviyeleri ve liderden duydukları memnuniyeti artmaktadır (Huang, 2004: 47). Dolayısıyla;

H1: Rekreasyon liderliği kapsamında yönetsel liderlik boyutu rekreasyon faaliyetlerine olan katılım üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

➤ **Dönüşümsel (Transformasyonel) Liderlik Boyutu:** Rekreasyonel liderlik kapsamında dönüşümsel liderlik boyutu; rekreasyon lideri olarak antrenör ve koçların çalıştırdıkları kişilere bir rol modeli, bir ilham kaynağı olarak öncelikli olarak onların duygularına hitap etmeleri ile tanımlanmaktadır. Liderin birlikte çalıştığı sporcularla kurduğu **duygusal bağ**, bu sporcuların rekreasyonel faaliyetlere katılım seviyeleri ve liderden duydukları memnuniyeti arttırmaktadır (Huang 2004: 48).

H2: Rekreasyon liderliği kapsamında dönüşümsel liderlik boyutu rekreasyon faaliyetlerine olan katılım üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

3. YÖNTEM

3.1. Örneklem

Bu çalışmada, rekreasyon liderliğinin, rekreasyon faaliyetlerine katılım üzerindeki etkilerinin ortaya konması hedeflenmektedir. İlgili hipotezlerin test edilmesi amacıyla İstanbul İli Bahçelievler Belediyesi Halka Açık Spor Merkezlerinde gelerek serbest zamanlarını değerlendirmek üzere spor faaliyetlerine katılan kayıtlı yerel halktan oluşan 450 kişilik bir kitle erişilebilirlikleri nedeniyle seçilmiştir; bunların 200'üne ulaşılmış, 237'si ise çalışmaya katılmayı kabul ederek anketimizi doldurmuştur. Veriler yüz yüze görüşerek toplanmıştır. Tablo 1, örneklemin karakteristiklerini vermektedir. Sonuç olarak elde edilen x adet veri SPSS 13.0 programından yararlanılarak regresyon, güvenilirlik ve geçerlik analizlerine tabi tutulmuştur.

Tablo 1. Örneklem karakteristikleri

3.2. Ölçekler

Rekreasyon liderliğinin rekreasyon faaliyetlerine katılımı üzerindeki etkilerinin ölçülmesi amacı ile bu çalışmada literatürde geçmiş çalışmalarda kullanılarak geçerlik ve güvenilirlikleri ispatlanmış Likert tipi (1:kesinlikle katılmıyorum`dan 5: kesinlikle katılıyorum`a) ölçekler kullanılmaktadır.

Rekreasyon Liderliği: Bu çalışmada rekreasyon liderliği iki kategoriden oluşan bir değişken olarak ölçülmektedir. Rekreasyon liderliğinin bu iki türünü ölçmek üzere Huang`ın (2004) geliştirdiği rekreasyon liderliği ölçeği kullanılmaktadır. Rekreasyon liderliği kapsamında yönetsel liderliği ölçmek için on soru, dönüşümsel liderliği ölçmek üzere ise sekiz soru; toplamda onsekiz soru mevcuttur.

Rekreasyon faaliyetlerine katılım: Rekreasyon faaliyetlerine katılım`ı ölçek amacı ile “Düzenli olarak serbest zamanımı değerlendirmek üzere antrenör önderliğinde spor faaliyetlerine katılıyorum” sorusu sorularak katılımcılardan 1:kesinlikle katılmıyorum`dan 5: kesinlikle katılıyorum`a şeklinde cevaplandırılmaları talep edilmiştir.

4. ANALİZ VE BULGULAR

4.1. Geçerlik ve Güvenilirlik

Tablo 2`de rekreasyon liderliğine ait faktör dağılımları verilmektedir. Bağımsız değişken rekreasyonel liderliğe ait ölçümler SPSS 13.0 kullanılarak keşifsel faktör analizine (EFA) tabi tutulmuştur. Bağımlı değişken rekreasyon faaliyetlerine katılım ise tek bir soru ile ölçüldüğünden bu değişkene ait geçerlik ve güvenilirlik hesaplaması yapılmamaktadır. Faktör analizi sonuçları, rekreasyonel liderliğin beklendiği üzere dönüşümsel liderlik ve yönetsel liderlik olmak üzere iki faktör altında toplandığını göstermektedir. Bu nedenle bu sorular, araştırma modelinde belirtilen bağımsız değişkenleri ölçmek için uygundur.

Tablo 2. Rekreasyon liderliği boyutlarına ait faktör analizi

Tablo 3`de araştırma modelimizdeki değişkenlere ait Alfa, Pearson korelasyon katsayıları, ortalama, standart sapma ve korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Değişkenlere ait standart sapma değerleri, 0,68755 ile 0,79854 arasında hesaplanmış olup, bu değerler

arasındaki varyans (değişkenlik) miktarının, geçerli analiz yapılması için yeterli seviyede olduğunu göstermektedir. Modeldeki değişkenler arası ortalamalara baktığımızda ise ortalamaların 3,1733 ile 4,2361 arasında bir değişim sergilemekte olduğu; en yüksek ortalamaya sahip değişkenin 4,2361 ile Yönetmel liderlik bulunmakta, en düşük ortalamaya sahip değişkenin de en düşük ortalamaya sahip değişkenin ise 3,1733 ile rekreasyon faaliyetlerine katılım olduğu görülmektedir. Rekreasyonel liderlik boyutlarına ait ortalamaların oldukça yüksek olması, rekreasyon liderleri olarak antrenörlerin bu liderlik özelliklerinin baskın olduğunu göstermektedir. Değişkenler arası birebir korelasyon katsayılarına bakıldığında rekreasyon liderliği boyutlarının kendi aralarında ve dönüşümsel liderlik boyutunun da rekreasyon faaliyetlerine katılım arasında birebir ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte değişkenlerin güvenilirliklerini ölçmek amacıyla Cronbach alfası katsayısı hesaplanmıştır. Alfa değerleri tabloda çaprazlama parantez içinde verilmektedir. Değişkenler için hesaplanan alfa değerlerinin 0,88 ile 0,90 arasında değiştiği görülmektedir. Dolayısıyla tüm değerler Nunally'nin 0,70 olarak verdiği eşik değerinin üstündedir. Bu sonuçlar anketlerin geçerlik ve güvenilirlik koşullarını sağladığını göstermektedir.

Tablo 3. Ortalama, standart sapma, korelasyon ve güvenilirlik değerleri

4.2. Hipotez Testleri

Tablo 4`de gösterildiği üzere araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla regresyon analizinden faydalanılmaktadır. Regresyon analizi kapsamında rekreasyon liderliğinin Yönetmel ve dönüşümsel boyutları, bağımsız değişkenler; rekreasyon faaliyetlerine katılım ise bağımlı değişken olarak yer almaktadır. Regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında regresyon modelinin de bir bütün olarak anlamlı olduğu ($F= 198,167$, $sig < 0,01$); rekreasyon faaliyetlerine katılım üzerindeki değişimin %35`ini açıkladığı görülmektedir. Bulgular, bağımsız değişkenler açısından teker teker incelendiğinde H1`de belirtildiği üzere yönetmel liderlik ile rekreasyon faaliyetlerine katılım arasında ($\beta=0,272$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Ancak bulgular beklenenin aksine dönüşümsel liderlik ile rekreasyon faaliyetlerine katılım arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişkinin varlığına delil sağlayamamaktadır. Dolayısıyla sonuçlar, H1`i desteklemekte iken H2 reddedilmektedir.

Tablo 4. Rekreasyon liderliği boyutlarının rekreasyon faaliyetlerine katılım üzerindeki etkilerini gösteren regresyon analizi

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışma, modern yaşamın beraberinde getirdiği yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı ve çevresel etkilerden olumsuz etkilenen bireylerin bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmeleri veya devam ettirmeleri ihtiyacına karşılık gelen bir kavram olarak rekreasyon ve rekreasyon liderliği üzerine odaklanmaktadır. Hem spor yönetimi hem de örgütsel davranış yazını açısından yeni ve güncel bir kavram olarak rekreasyon liderliği, rekreatif faaliyetler ile ilgili alanlardaki liderlik faaliyetlerini altında toplayan özgün bir liderlik yaklaşımıdır. Hitap ettiği alan bakımından spesifik bir nitelik taşımakta olsa da; rekreasyon liderliği, liderlerden beklenen fonksiyonlar açısından fazla bir fark ifade etmemektedir (Corbin, 1970). Bu açıdan mevcut çalışmada rekreasyon liderliği; yönetsel rekreasyon liderliği ve dönüşümsel rekreasyon liderliği olmak üzere iki boyutta incelenmektedir. Yönetsel rekreasyon liderliği, sporcuların nasıl ödülleri beklediğini saptayan ve bu doğrultuda ödüllere ulaşmak için istenen performans standartlarını belirleyen böylece onlara yol gösteren koç yada antrenör ile ilişkili olup; burada bir değiş tokuş süreci söz konusudur. Dönüşümsel rekreasyon liderliği ise; bir lider olarak antrenör ve koçların çalıştırdıkları kişilere bir rol modeli, bir ilham kaynağı olarak öncelikli olarak onların duygularına hitap etmeleri ile tanımlanmaktadır. Bu rekreasyon liderliği tipinde liderin birlikte çalıştırdığı sporcularla arasında kurulan duygusal bağ öne çıkmaktadır. Bu rekreasyon liderliği tanımlamalarını temel alınarak bu çalışma kapsamında rekreasyon liderliği ile rekreasyon faaliyetlerine katılım arasındaki ilişkiler Türkiye'nin nüfus popülasyonu olarak en kalabalık ve kozmopolit şehri İstanbul ili kapsamında ampirik olarak araştırmaktadır.

Analiz bulguları, öncelikle gelişmiş batı ülkelerinde geliştirilmiş olan liderlik boyutları ve örgütsel bağlılık ölçeklerinin Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke için de uygulanabilir olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte bulgular, yönetsel liderlik boyutu ile katılım seviyesi arasında güçlü bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç, aynen öngörüldüğü üzere rekreasyon liderinin katılımcılara yönelik standartlar sağlayıp, onlara hedefler koyarak bir yönetici tavrı sergilemelerinin, katılım seviyesini yükselttiği gerçeğini vurgulamaktadır. Ancak beklenenin aksine bulgular, rekreasyon lideri olarak antrenörlerin katılımcılara bir rol modeli oluşturup,

onların duygularına hitap etmelerinin böylece de bir nevi ilham kaynağı oluşturmalarının rekreasyon faaliyetlerine katılım seviyesi üzerinde herhangi bir etkisi olduğu yönünde kanıt sağlamaktadır. Bu sonuç, örneklemimizin karakteristiklerinden kaynaklanıyor olabilmektedir. Nitekim buradaki katılımcılar, profesyonel sporcular değil, sporu kendilerini rahatlatmak, stresten kurtulmak ve güzel zaman geçirmek amacıyla gerçekleştiren yerel halktır. Böylesi bir halkın antrenörlerinden beklediği ise antrenörlerin onlara bir rol modeli oluşturup, onların duygularına hitap ederek bir nevi ilham kaynağı olmalarından öte, onların kafasını meşgul etmeden belirli standartlarla yönetmeleri olacaktır.

5.2. Öneriler

Özetlemek gerekirse bu çalışmada bir rekreasyon liderli olarak antrenörlerin liderlik davranışları ile yerel halkın rekreatif faaliyetlere katılımı üzerindeki etkileri incelenmektedir. Sonuçlar rekreasyon liderliğinin yönetsel boyutunun, yerel halkın rekreatif faaliyetlere katılımını belirleyen hayati bir unsur olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir. Ancak bu çalışmanın sonuçlarının genellenebilirliğini engellemekte olan bir takım metodolojik sınırlandırmalar mevcuttur: Öncelikle veri toplama süreci, sadece İstanbul İli Bahçelievler Belediyesi Halka Açık Spor Merkezlerinde gerçekleştirilmiştir; daha homojen bir örneklem kitlesinin daha genellenebilir sonuçlara götürebilmesi muhtemeldir. İkinci olarak analiz süresince spor faaliyetlerine yönelik bir ayrıma gidilmemiştir; oysa sonuçlar farklı spor dalları katılımcıları için farklılık gösterebilir. Son olarak da burada gerçekleştirilen analizler 237 adet katılımcıdan alınan verilere dayanmaktadır; daha geniş bir örneklem kitlesinin daha doğru sonuçlar verebileceği de göz önüne alınması gereken bir husustur. Rekreasyon kavramı ve rekreasyon liderliği üzerine gelecekte çalışmalarda bulunacak olan araştırmacılara:

- i. Öncelikle örneklem kitlesini İstanbul İli Bahçelievler Belediyesi ile sınırlı kalmayıp daha geniş ve daha homojen bir örneklem kitlesi kullanmaları
- ii. Rekreasyon faaliyetleri kapsamında halka sunulan spor dallarına dair bir ayrıma gitmeleri
- iii. Rekreasyon faaliyetlerine katılım, kültür ve ekonomik koşullar gibi pek çok unsurdan etkilendiğinden kültür ve sosyal yapı gibi yeni değişkenler de katarak teoriyi genişletmeleri
- iv. Rekreasyon faaliyetlerine katılım ile toplumsal huzur veya madde bağımlılığı arasındaki ilişkileri de inceleyerek olayı daha geniş perspektiften ele almaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Beyer, E. (1987), *Dictionary of Sport Science*. French & European Publications, Incorporated
- Arıkan, Y., (2002), “Polis Akademisi Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma”, *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170
- Gökdeniz, A., Hacıoğlu, N., Dinç, A. (2003). *Boş Zaman- Rekreasyon Yönetimi*, Detay Yayıncılık, Ankara
- Doğu G, Kesim Ü, Sivrikaya Ö., (2002), “Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 11(2): 89-106
- Huang M.J.(2004). *A Study of the Leadership Style of Recreational Sports Club Leaders in Kaohsiung Taiwan*, A dissertation submitted to the Division of Administrative Studies College of Professional Studies, The University of West Florida, http://etd.fcla.edu/WF/WFE0000042/Huang_Mei-Jen_200412_EdD.pdf
- Freeman, W. H., (1992), *Physical Education and Sport in a Changing Society*. Delhi: Surjeet Publications.
- Stebbins R. A., (2011), *Serious Leisure: A Perspective for Our Time*, Transaction Publishers
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Kılbaş, Ş. (2004). *Rekreasyon, Boş Zamanı Değerlendirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- McLean D. D., Hurd A. R., Rogers N. B., Kraus R. G.(2005), *Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society*, Jones and Bartlett Publishers,
- Frank, A.M.,(2003) *Sports and Education: A Reference Handbook*, ABC Clio, www.abc-clio.com (online e-book)
- Nahavandi, A.(1997) *The Art & Science Of Leadership*. Arizona State University, Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, Second Eddition,.
- Gammonley, D., Luken, K. 2001, “Peer education and advocacy through recreation and leadership”, *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 25(2), 170-178.

TABLULAR

Tablo 1. Örneklem karakteristikleri

ÖZELLİKLER	FREKANS	%
Cinsiyet		
Kadın	140	59.1
Erkek	97	40.9
	237	100.0
Yaş		
15–20	76	32.1
21–30	83	35.0
31–40	53	22.4
>41	16	6.8
Toplam	228	96.2
Medeni Durum		
Bekâr	133	56.1
Evli	91	38.4
Dul	8	3.3
Toplam	232	97.9
Öğrenim		
İlk	57	24.1
Lise	86	36.3
Lisans	70	29.5
Lisansüstü	10	4.2
Toplam	223	94.1
Gelir Seviyesi (TL)		
<750	34	14.3
751–1000	49	20.7
1001–1500	60	25.3
1501–2500	35	14.8
>2500	11	4.6
Toplam	189	79.7

Tablo 2. Rekreasyon liderliği boyutlarına ait faktör analizi

	Faktör 1	Faktör 2
Yönetmel liderlik		
Ne yapmamız gerektiğini söyler	.823	
Arkadaşça davranır	.776	
Bizim için performans standartlarını ortaya koyar	.740	
Çalışma esnasında bizlerin kendimizi rahat hissetmemizi sağlar	.567	
Sorunları çözmemize yönelik önerilerde bulunur	.566	
Kendi bakış açısını bize net bir şekilde anlatır	.576	
Bizlere adil davranır	.574	
Rekreasyon çalışmalarının nasıl yapılacağına dair plan sağlar	.605	
Dönüşümsel liderlik		
Bizlerin yaptığı önerilere olumlu bakar		.685
Bizlere öngörebileceğimiz şekilde davranır		.721
Bizlere rekreasyon faaliyetlerinde aldığımız rollere dair sorumluluklar verir		.778
Bizlerle etkin bir iletişim halindedir		.747
Rekreasyon çalışmalarında kendi rolünü net bir şekilde ortaya koyar		.707
Rekreasyon faaliyetleri ile ilgili kararlarda esneklik gösterir		.644
Bizlerin beklentilerine yönelik memnuniyet kriterleri sunar		.659

Tablo 3. Ortalama, standart sapma, korelasyon ve güvenilirlik değerleri

Faktör	Ort.	Std sapma	1	2	3
1. Dönüşümsel liderlik	4,2361	,68755	(0,88)		
2. Yönetmel liderlik	4,2000	,73337	,815**	(0, 90)	
3.Rekreasyon faaliyetlerine katılım	3,1733	,79854	,123	,175*	(--)

Tablo 4. Rekreasyon liderliği boyutlarının rekreasyon faaliyetlerine katılım üzerindeki etkilerini gösteren regresyon analizi

Bağımsız Değişkenler	β	Sig (Anlamlılık)
Dönüşümsel liderlik	-,096	,375
Yönetsel liderlik	,272*	,013
Bağımlı Değişken: Rekreasyon faaliyetlerine katılım, $R^2= 0.351$, F= 198,167		